

RDEČI PRAPOR

Glasiló jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane preste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Emisija. Enostopna polit-vratila (širina 88 mm) za enkrat 30 vin., večkrat po dogovoru.

77. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 26. septembra 1908.

Leto XI.

Epilog.

Ljubljana je pokopala svoje mrliče z žalobno slovesnostjo, kakor se spodobi. Najhujša razburjenost, ki jo je povzročila soldateska z divjanjem, za katero ni dopustno nobeno olepšavanje, se je polegla in trezni razum zahteva zopet svoje pravice. Trakovi vencey, ki jih je žalujoči narod brez razlike političnega mišljenja posvetil spominu žrtev, bodo viseli na gradu; nad grobom se bo dvignil spomenik ustreljenima. Ampak če ne bi ostalo nič drugega izza krvavega dvajsetega septembra, bi bila posledica pretresljive tragedije komaj kaj več kakor farsa.

Historia, vitae magistra! Tudi nedeljske manilberske kroglice morajo biti povod resnemu razmišljanju in iz strelav, ki so uničili dvoje življenje, se moramo učiti vsi: Kako mora in kako ne sme biti v bodoče. Samo če vzklije iz prelite krvi koristen plod, je mogoče, da najde globoko užaljena ljudska zavest tolažbo in da se povrne z usodnimi poki pregnana vera v pravico in pravičnost.

Rane še niso zaceljene, prst na pokopališču je še sveža in v dušah je še toliko bolečin, da je mehkejšim organizmom težko, povzpeti se do tiste brezobzirne objektivnosti v sodbi, ki hoče spoznati resnico in samo resnico, ker brez spoznanja resnice ni zboljšanja in popravka. Ampak sedaj je treba razsoditi, ko so posledice napak še skeleče, kajti kadar izgine bolešt, pogoltne brezskrbna vsakdanost tudi željo za zdravilom. Raziščimo!

V začetku je bil Ptuj. Prolog takrat še ne koncipirane tragedije je bila nacionalna rabuka. Narodni šovinizem, narodno sovraštvo, stari greh Avstrije, je slavil svoje orgije v Orničovem pašaliku. In kakor da ne more biti drugače, se je oglasil odmev v Ljubljani. A komaj so v Ljubljani zažvenketale šipe, je mobiliziral nacionalizem svoje čete v Celju, v Mariboru. Furijska je vstala, gre, gre in kdo naj ugane, kje se ustavi? Razum pa gre za njo in izgine kdovekde? Ob ptujskih skandalih se spominijo ljubljanski Slovenci, da jih je več kakor Nemcev in da bi malo terorizma prav uspešno delovalo. Tudi misel lahko upijani; živ krst se ne spomni, da imajo tudi Slovenci svoje manjšine in da utegnejo vsak «vspeh» ljubljanskih Slovencev drago poplačati obmejni Slovenci. Nacionalni furor je močnejši kakor pamet in zmaga.

Ampak kaj bo iz tega? Ali je nacionalni bej sam zase cilj? Ali je trajna «provokacija» in «revansa» najvisja slabost življenja? Če ima nacionalna borba namen, ne more biti drugačen, kakor doseči razmere, v katerih postane taka borba nepotrebna. In danes, ko je nesreča zadela narod, je treba povedati resnico, naj bo komu prijetna ali neprijetna: Nacionalistično ščuvanje, ki išče rabuke, ki utrjuje trajnost prepira in slika cele narode kot zločince, je hudodelsko.

Nacionalistična furija v Avstriji se mora zavdati, da pridejo narodi do mirnega življenja in do plodnega razvoja; ampak nacionalistična taktika s svojim podpihavanjem najnižjih strasti je ne ugonobi, ampak samo hrani jo v največjo škodo svojega lastnega naroda. Narodnjaška politika je

narod zapeljiva, narodu sovražna, narod duševno in fizično uničujoča politika, ki služi samo demagogom in vladam, živečim po geslu divide et impera! Tej politiki, temu podlemu zapeljevanju ljudstva je v prvi vrsti napovedati boj. Prazne fraze je nadomestiti z resnim delom.

Narodni problem se ne reši, če strgajo nemškutarji v Ptuj Slovincu klobuk z glave, pa tudi ne, če snamejo ljubljanski Slovenci par nemških desek s prodajaln. Ampak v tej resni uri imamo pravico vprašati: Kaj so storili slovenski narodnjaški političarji resnega za rešitev narodnega vprašanja? Politično so živeli od njega kakor šovinisti vseh narodov v državi in ovirali rešitev, ker bi jim rešitev vzela edino frazo, s katero hranijo svojo politično ekzistenco.

Rešitev narodnega vprašanja, zakon, ki zagotavlja enake pravice vseh narodov, ki zavaruje tudi manjšine, to mora biti cilj od tiste poti, ki drži s Pogačarjevega trga čez pokopališče naprej. Že davno je socialna demokracija povdarjala ta cilj. Že davno so socialni demokratje v državnem zboru predlagali tak zakon. In če se je slovenski narod v teh krvavih dneh kaj naučil, mora spoznati, da je položaj tak: Narodnjaki nočejo ravnopravnosti, ker tedaj ne bi mogli slepiti naroda z bojem za tablice, hočejo pa jo socialni demokratje, ker bodo ravnopravni narodi delali socialno.

Vojaške kroglice so ubile in ranile mirne državljane; vojaški bajoneti so zabadali moške, ženske, nedorasle. Z ljudskim denarjem so bile kupljene; z ljudskim denarjem se plačujejo gaže nerazsodnih fantov, ki so dali streljati na žive, neoborožene ljudi kakor na zajce. A kdo je dovolil militarizmu vsako vsoto, ki jo je zahteval, čeprav so socialni demokratje neprenehoma svarili in z nešteti primeri dokazovali, da je militarizem sredstvo gospodujočih in da je «notranji sovražnik» tisti, ki si mora sam plačevati molohovo bojno organizacijo. Pokale so puške po Galiciji, po Češkem, Moravskem, v Gradcu, na Hrvatskem. Ubijale so kroglice delavce, kmete; tekla je kri mirnih državljanov tu in tam. In socialna demokracija je svarila: Ne redite moloha, ki vam postavlja peto na prsi!

Toda narodnjaški poslanci germanske in slovanske in romanske barve so se spominjali svojega buržoaznega značaja, mislili so na stradajoče delavce, ki utegnejo zahtevati kruha, pa se jim usta lahko zamaše s svincem in metali so militarizmu milione ljudskega denarja v žrelo in govorili so, da je absurdno, voditi boj proti militarizmu. No, sedaj so se morda tudi slovenskemu narodu odprle oči. Ali pa bo spoznal, da je treba načelnega boja? Da je za varnost demokratične družabne organizacije treba tudi demokratične brambovske organizacije? Da bi za zunanjo varnost popolnoma zadostovala ljudska bramba, docim je militarizem nevaren notranji demokraciji? Če Slovenci ne spoznajo tega in se v bodoče ne ravnajo

po tem spoznanju, sta Lundar in Adamič zastoni umrla.

In vlada! Vsa slovenska javnost je ta teden opozicionalna — po pravici. Vse slovenske stranke so ogorčene nad Schwarzovim, Bienerthovim in Beckovim ravanjem. Toda kdo je doslej držal Beckov zistem? Če ne bi slovenske meščanske stranke prav tako glasovale za vse njegove zahteve kakor nemške, bi bila ta vlada že davno v penziji. A zakaj so ga podpirale? Vsa Beckova politična modrost je združevanje meščanskih strank zoper socialno demokracijo; s to edino parolo si je zagotavljal večino za vse slučaje in če tepe danes Slovence njegov bič, žanjajo samo sadove svojega političnega dela.

Kaj bo dalje, bo odločal narod. Na razpotju je in če ne odloči prav, si bo sam imel pripisati posledice. Strasti kalé jasen vid in čudno ni, če so strasti zbujele. Toda če si hoče zagotoviti bodočnost, se jih mora ljudstvo z vso energijo otresti in pregledati mora položaj s hladnim razumom. Narodov prijatelj ni, kdor ga v tako resnih časih goni od stališča trezne razsodbe. Kdor kali vodo, misli loviti ribe.

Drago poplačane septemberske izkušnje zahtevajo od slovenskega naroda več kakor hipno razburjenje, več kakor misel na trenutno maščevanje; nauk, ki ga razglašajo nema usta nedolžnih žrtev, je zavedno delo za socializiranje družbe, za demokratizacijo države, v čemer je edino jamstvo, da postanejo narodi sami svoji gospodarji in da postane nemogoča despotija v vsaki obliki, katere ne odpravi niti najsvobodnejši konstitucionalizem, dokler gospoduje nad narodi in državami, nad sloji in razredi, nad šegami in zakoni, nad javnim in zasebnim življenjem izkoriščujoči, brutalni, tiranski kapitalizem.

Pogreb.

V torek popoldne je Ljubljana pokopala ustreljeni žrtvi Rudolfa Lundra in Ivana Adamiča. Pogreb, ki ostane nepozaben vsakemu, kdor ga je videl. Kar je prebivalstvo moglo storiti v znamenje žalosti, je storilo in na zadnji poti sta bila mrtva mučenika počaščena kakor sta zaslužila. V globokem žalovanju so za trenutek izginila vsa nasprotja; vse stranke in vse organizacije so tekmoval, da izkažejo svoje sožalje in svojo nemo, a v grandioznem nastopu veličastno obsodbo krvavega dejanja.

Jugoslovanska socialna demokracija se je udeležila žalobnega sprevoda in pogreba s svojimi organizacijami — okrog 2000 oseb — in je prinesla pet vencev na krsti. Vse ljudstvo, ki se je zbralo na pokopališču, se lahko ceni na 30.000 ljudi, moških in žena, korporacij, šol, društev in zasebnih udeležencev. Po ulicah so svetile plinove svetilke, s hiš so plapolale črne zastave, na vseh zvonikih so peli zvonovi... In koder se je pomikal sprevod, so stale množice v gostem špalirju.

z glasbeno umetnostjo sprjaznen. Njegova kompozicija kaže na vsak način nadarjenost, ki bi bila vredna daljnje nege.

O politični izobrazbi delavstva je razpravljala zbor nemške socialne demokracije, ki je pretečeni teden zboroval v Norimberku. Nemška socialno-demokratska stranka, ki je že od Lassalovih časov posvečevala politični omaki delavstva veliko pozornost in je razven izobraževalnih društev tudi v strokovni organizaciji vedno skrbela za primeren pouk, je pred kratkim ustanovila posebno delavsko šolo v Berlinu, v katero se sprejemajo inteligentni delavci, da se tam izobrazujejo za politično in strokovno delo povsem neodvisno od svojega poklica. Delavska šola ima svoje posebne, izvrstno kvalificirane učitelje, njeni dijaki pa ne dobivajo le pouk, ampak imajo, dokler so v šoli, tudi popolno prehrano. Že sedaj se kažeje izvrstni uspehi tega zavoda in strankin zbor je sklenil, storiti vse, da se se bolje razvije. Podobne zavode ima tudi socialna demokracija v nekaterih drugih deželah. Slovenci živimo v zelo skromnih razmerah in bilo bi naravnost predrzno, če bi mislili na posnemanje srečnejših sodrugov. Še češka «Dělnická akademie» je zasedaj nedosežen ideal za nas. Vendar so se pa naše razmere toliko razvile, da je treba resno misliti na sredstva, s katerimi bi vsaj deloma dosegli cilj. Našim organizacijam večinoma primanjkuje ljudi, ki bi imeli toliko teoretičnega znanja, da bi brez prevelikih težav lahko opravljali svoje naloge. Povsod nam primanjkuje agitatorjev in govornikov, da bi se moglo delo tako razviti, kakor žele sodrugi po deželi in kakor zahteva interes stranke. Splošno je tudi poznavanje socializma še vedno preveč površno. Treba je torej na vsak način remedure in če ni mogoče vstvariti kaj takega, kar je n. pr. tudi na Dunaju, bo treba poskusiti vsaj s skromnejšim začetkom. Z ustanovitvijo strokovne zveze v Ljubljani je stvar nekoliko olajšana in z vsestransko dobro voljo se bo ustanovitev male delavske šole gotovo posrečila. Zimski meseci so za to ugodni in do spomladi se bo lahko zmagalo precej materije. Poleg delavske šole, ki bi bila namenjena bolj omejenemu številu že nekoliko pripravljenih delavcev in bi jim dala sistematičen pouk o socializmu, govorništvu, društveni upravi i. t. d., so pa tudi priporočljiva redna predavanja za širše kroge, s katerimi je n. pr. tržaški «Ljudski oder» dosegel že prav lepe uspehe. Za taka predavanja so tla tudi v Ljubljani pripravna, kar so pokazali lanski poskusi v Vodmatu in v Šiški. Prava oblika se bo gotovo našla in poslušalcev ne bo manjkalo.

Dopisi.

Šibenik v Dalmaciji. Turška država je dobila ustavo, pa se tako hitro modernizira, da bo kmalu v vsakem oziru dosegla najbolj civilizirane dežele v Evropi. O turških razmerah se torej ne more več govoriti, kadar se govori o Dalmaciji. Mogoče, da bodo kmalu Turki govorili o «dalmatijskih razmerah», če se bodo pri njih pokazali še kakšni ostanki reakcije. Za Avstrijo je pač sramotno, kar se godi pri nas. Industrija se je začela nekoliko razvijati, delavstvo se množi in godi se to, kar povsod: Organizirati se hoče. V Šibeniku se namerava ustanoviti «Zveza delavcev». Pravila so že potrjena in v nedeljo bi bil moral biti ustanovni občni zbor. Naša politična oblast ga je pa — prepovedala. Poznavanje zakonov, razlika med društvenim in splošnim zborovalnim pravom je našim mogotcem skrivnost. In tako se more zgoditi neverjetna stvar, da se prepoved ustanovni občni zbor dovoljenega društva! Pa še nekaj. Okrog 150 spljetskih sodrugov je hotelo ob tej priliki priti v Šibenik. Najeli so v ta namen ladjo. A kaj stori okrajno glavarstvo. Prepove izlet, odnosno prepove, da bi se spljetski sodrugi izkrkali v Šibeniku. V Dalmaciji torej ne poznajo prava svobodnega potovanja. Če to ni avstrijska Sibirija, je pa Kina. Ampak naj ne mislijo, da se ne bo o tem abderizizmu govorilo še drugod.

Spljet. (Predavanja.) Po daljši dobi smo imeli tukaj zopet dvoje predavanj, ki jih je priredila «Delavska zveza» v soboto večer in v nedeljo dopoldne. Predaval je sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane prvokrat o «Razredni borbi», drugič pa o predmetu «Cerkev in vera». Udeležba je bila obkraj izvirna; z veseljem opažamo, da trajno narašča zanimanje našega proletariata za taka popularna znanstvena predavanja. Posebno so se začeli zanimati tudi spljetski kmetje, katerih smo videli veliko število na obeh predavanjih, čeprav so imeli sočasno sami shode zaradi boja, v katerem so s svojimi gospodarji. Uspehi predavanj so bili v vsakem oziru veliki.

Listnica uredništva.

Zaradi preobilnega gradiva in aktualnih dogodkov, za katere itak primanjkuje prostora, smo morali mnogo že obdelane snovi odložiti, pa prosimo čitatelje in dopisnike potrpljenja.

Umetnost in književnost.

Berite! Širite! Agitirajte za razširitev! «Delavska tiskovna družba» je izdala že celo vrsto lepih brošur, ki so za delavce v vsakem oziru prav primerne. Zadnje dni sta izšli brošuri «Primož Trubar in slovensko ljudstvo» ter «V dobi klerikalizma» (Cena 40 vin.) Prihodnje dni pa dobodo še: «Strahovi» in «Narodno vprašanje in Slovenci». — Pripravljajo pa se še «Država bodočnosti» in «Razredni boj». — Na delo!

«**Delavski žepni koledar**» za L. 1909 izide v kratkem. Obsegal bo lepe in poučne članke ter bo brez dvombe zadovoljil slednjega. Sodrugi! Naročila za «Delavski žepni koledar» se že sprejemljejo.

«**Nevarni socializem**». To krasno delo sodr. Etbina Kristana vzbuja splošno pozornost. Opozorjamo vse sodruge, da si «Nevarni socializem» omisslijo, dokler je še v zalogi. Stane 30 vin. Dobi se pri «Delavske tiskovne družbe» v Ljubljani.

Pozor! 50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 7.—.

Po nakupu velike množine čevljev prodajam čevlje po zelo nizki ceni. Prodajam vsakemu 2 para moških in 2 para ženskih modnih čevljev iz rujavega ali črnega usnja z nabitiimi močnimi podplatami, elegantni, po najnovejši fazoni. Velikost po štev. Vsi 4 pari stanejo samo K 7.—. Razpošilja se po povzetju. Zamena dovoljena ali pa se denar vrne. 2—1

S. URBACH, razpošiljalnica čevljev, KRAKOV šte. 80.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12/2 ali 6/1 steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K.

Thierryevo centifolijino milo

proti vsem, še tako stari ranam, vnetjem, poškodbam, go redici, kislini, kašlju, krču slabem teku i. t. d., 2 lončka 3 K 60 w. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar. Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdanj sloveči.

Naročila naj se naslavljajo na:

275
Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rog. Slatini.
33—29 Zaloga večinoma po lekarnah.

V življenju nikdar več 600 komadov samo gld. 1-65

1 krasno pozlačena preciz. ura z verižico s 3 letnim jamstvom, 1 moderna svilena kravata za gospode, 2 fina žepna roba, 1 prstan za gospode z imit. biserom, 1 elegantna broša (novost), 1 par gumbov z imit. briljanti, 1 žepno zrcalo, 1 denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vse double zlato s patentirano zaponi, 1 album, 10 najlepših slik sveta, 3 šaljivi predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 mkelnasti tintnik, 20 važnih dopisovalnih predmetov in še 500 raznih predmetov, za dom neobhodno potrebnih. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja samo gld. 1-65. Pošilja proti povzetju, ali če se denar naprej pošlje 3—1

Dun. cen. razpošiljalnica, P. Lust, Krakov 463.

Kar ne ugaja, se zamenja.

Kavarna je vsak dan vso noč odprta.

Kavarna „ILIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice št. 22.

P. n. slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel **nanovo urejeno**

kavarno „Ilirija“

katero bom vodil kakor doslej nadalje in se bodem potrudil zadostiti vsem zahtevam in željam sl. občinstva. V kavarni sta na razpolago **dva izvrstna biliarda** (tvrdka Seifert), posebna igralna soba kakor tudi vsi domači in tuji politični in ilustrirani **časopisi**, izborne pijače, likerji, čaj, kava i. t. d. vina v buteljkah vseh vrst. Postrežba točna.

Za mnogobrojni obisk se najuljudneje priporoča

3—3

Štefan Miholič
poslovodja.

Kavarna je vsak dan vso noč odprta.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon šte. 168.

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Potniki v Ameriko
kateri želijo dobro, po ceni in
varnostljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Kinetetza
v Ljubljani Kolodvorske ulice št. 80
Kotičarstva Popavskih bojo se dogodila

Naznanilo.

Ob stiristoletnici Trubarjevega rojstva spominja se prvega slovenskega reformatorja tudi slovenska socialno-demokratska stranka. Izdala je brošur

„Primož Trubar in slovensko ljudstvo“

v založbi «Delavske tiskovne družbe v Ljubljani». Cena 8 vinarjev.

Opozorjamo sodruge in vse delavske organizacije na to. Kdor še ni naročil te brošure, naj to stori takoj.

Stiristoletnico Trubarjevega rojstva pa je proslavila socialno-demokratska stranka tudi s tem, da je izdala v založbi «Delavske tiskovne družbe» zanimivo protiklerikalno brošuro:

„V dobi klerikalizma“

ki obsega nad vse poučno čtivo o klerikalizmu. Želimo, da bi se te dve brošuri kar najbolj razširili med slovensko ljudstvo. S tem se bo tudi najbolj proslavil spomin Primoža Trubarja.

Na delo tedaj!

KAVARNA

„Unione“ preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Vso noč odprta.

Vso noč odprta.